

Załącznik do uchwały
nr XIX/115 /2019
Rady Powiatu
Gnieźnieńskiego
z dnia 28 listopada 2019 r.

**Program rozwoju pieczy zastępczej
w Powiecie Gnieźnieńskim
na lata 2019-2021**

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. DIAGNOZA SYSTEMU WSPARCIA RODZINY NA TERENIE POWIATU GNIEŹNIEŃSKIEGO	4
1. Stan obecny i działania w zakresie wspierania rodziny w środowisku lokalnym.....	4
II. DIAGNOZA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU GNIEŹNIEŃSKIEGO	18
2.1 Rodzinna piecza zastępcza.....	18
2.2 Wsparcie rodzin zastępczych przez koordynatorów.....	20
2.3 Praca na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej	21
2.4 Objęcie pomocą psychologiczno – pedagogiczną i prawną rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych.....	22
2.5 Współpraca z instytucjami	22
2.6 Realizowane działania wspierające i promujące rodzicielstwo zastępcze	23
2.7 Przygotowanie rodzin do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.....	24
2.8 Grupa wsparcia dla rodziców zastępczych	25
2.9 Wolontariat.....	25
III. INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA	25
3.1 Opieka i wychowanie w placówkach opiekuńczo – wychowawczych	26
3.2 Proces usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej.....	30
3.3 Realizacja projektu Poprawa do usług wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej.....	32
IV. CELE I ZADANIA PROGRAMU NA LATA 2019- 2021	34
V. CZAS REALIZACJI I ADRESACI PROGRAMU	40
VI. OKOLICZNOŚCI MAJĄCE WPLYW NA REALIZACJE PROGRAMU	40
VII. KOORDYNACJA PROGRAMU	41
VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	42
IX. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	42
X. WYKAZ TABEL I WYKRESÓW	43

WSTĘP

Rodzina jest pierwszym, naturalnym środowiskiem każdego dziecka. To ona powinna wychowywać je w miłości, dawać możliwość rozwoju, rozumieć jego potrzeby, być wzorcem postępowania. Rodzina zaspokaja najważniejsze potrzeby każdego człowieka – potrzebę bezpieczeństwa, miłości.

Prawo do wychowywania w rodzinie jest jednym z podstawowych praw każdego dziecka. Ochrona praw dziecka powinna być przedmiotem działań podejmowanych nie tylko przez rodziców i organy władzy publicznej, ale przez każdego, kto jest świadkiem sytuacji zagrażającej szeroko rozumianemu dobru dziecka.

Pieczą zastępczą jest instytucją prawa rodzinnego. Ustanawiana jest w przypadku niemożliwości sprawowania opieki nad dziećmi przez rodziców. Celem ustanowienia pieczy zastępczej jest zapewnienie tymczasowej opieki nad dzieckiem.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gnieźnieńskim na lata 2019 – 2021 zakłada funkcjonowanie kompleksowego systemu wspierania rodzin. Określa zakres niezbędnych zadań i działań, zmierzających do ograniczenia sieroctwa społecznego. Program opisuje założone do osiągnięcia cele, wymienia instytucje, organizacje, służby i środowiska włączone w realizację przyjętych założeń. Ponadto Program precyzuje działania podejmowane na rzecz realizacji założonych celów, zadania w ramach kategorii działań. Niniejszy dokument pozwoli zaplanować działania w zakresie profilaktyki opieki nad rodziną i dzieckiem oraz działania umożliwiające rozwój rodzinnych form opieki zastępczej. Dokument ten ma również istotne znaczenie dla zapewnienia specjalistycznego wsparcia dzieciom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym.

Podstawą opracowania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej jest art. 180 pkt 1 Ustawy z dnia 9 czerwca o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Prezentowany Program jest kontynuacją Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej realizowanego w latach 2016-2018.

I. Diagnoza systemu wsparcia rodziny na terenie Powiatu Gnieźnieńskiego

1. Stan obecny i działania w zakresie wspierania rodziny w środowisku lokalnym

Wspieranie rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych należy do zadań własnych gminy i ma na celu podejmowanie planowanych i zintegrowanych działań przywracających rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Wspieranie rodziny może być prowadzone w formie:

- pracy z rodziną
- pomocy w opiece i wychowaniu

Praca z rodziną prowadzona jest również w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, w celu wypracowania warunków umożliwiających powrót dziecka do rodziny biologicznej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej służy nie tylko rodzinie zastępczej, ale również rodzinie naturalnej borykającej się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi względem swoich dzieci. Przemoc, zaniedbania, porzucenia fizyczne oraz psychiczne dzieci to tylko niektóre problemy jakie występują w rodzinach naturalnych. Dysfunkcjonalność rodziny przybiera w obecnych czasach różnorodną postać. Od skrajnej patologii, wobec której podejmowane są działania prawne po niewystarczające wypełnianie powinności rodzicielskich i deprivacją podstawowych potrzeb dziecka. Szczególnie istotny jest problem w odniesieniu do dzieci ze środowisk rodziców bezrobotnych, uzależnionych od nałogów, rodzin niewydolnych wychowawczo. Problem uzależnienia rodziców od alkoholu jest główną przyczyną zabierania dzieci z domu rodzinnego. Kolejnymi przyczynami są przemoc, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz uzależnienie od narkotyków. W działaniach wspierających powinna znaleźć się również pomoc rodzinom w trudnościach w celu uniknięcia pogłębiającego się kryzysu, wyuczonej bezradności życiowej, problemów finansowych, trudności wychowawczych.

Ustawa w sposób kompleksowy reguluje problematykę wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym działania profilaktyczne skierowane do rodzin zagrożonych dysfunkcją lub przeżywających trudności, zbudowanie mechanizmów pracy z rodziną dziecka, organizację systemu pieczy zastępczej oraz problematykę usamodzielnień pełnoletnich wychowanków pieczy.

Podejmowane działania w gminie powinny zapewnić rodzinie taką pomoc, aby w jej efekcie wyeliminowane zostało zagrożenie rozpadu rodziny i oddzielenia od niej dziecka.

Poniższe tabele przedstawiają powody trudnej sytuacji i liczbę rodzin korzystających z pomocy w poszczególnych gminach powiatu gnieźnieńskiego.

1.1

Gmina Gniezno				
Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin korzystających z pomocy (ogółem)		
Lp.	Kategoria	Lata		
		2016	2017	2018
1.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	41	37	30
2.	w tym: wielodzietność	33	28	24
3.	Bezrobocie	74	58	40
4.	Niepełnosprawność	81	81	71
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych o prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	27	19	14
6.	w tym: rodziny niepełne	20	16	12
7.	Rodziny wielodzietne	7	3	2
8.	Przemoc w rodzinie	1	2	1
9.	Alkoholizm	23	28	24
10.	Narkomania	0	0	0
11.	Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0

1.2

Miasto Gniezno				
Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin korzystających z pomocy (ogółem)		
Lp.	Kategoria	Lata		
		2016	2017	2018
1.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	162	104	74
2.	w tym: wielodzietność	113	62	35
3.	Bezrobocie	1093	949	797
4.	Niepełnosprawność	892	812	724
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych o prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	336	252	221
6.	w tym: rodziny niepełne	266	205	179
7.	Rodziny wielodzietne	54	30	25
8.	Przemoc w rodzinie	8	8	13
9.	Alkoholizm	144	158	138
10.	Narkomania	8	8	7
11.	Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	-----	-----	-----

1.3

Gmina Trzemeszno				
Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin korzystających z pomocy (ogółem)		
Lp.	Kategoria	Lata		
		2016	2017	2018
1.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	27	27	27
2.	w tym: wielodzietność	14	12	11
3.	Bezrobocie	90	73	57
4.	Niepełnosprawność	51	53	47
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych o prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	30	23	21

6.	w tym: rodziny niepełne	18	13	11
7.	Rodziny wielodzietne	11	8	6
8.	Przemoc w rodzinie	0	0	0
9.	Alkoholizm	7	9	10
10.	Narkomania	0	0	1
11.	Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0

1.4

Gmina Czerniejewo				
Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin korzystających z pomocy (ogółem)		
Lp.	Kategoria	Lata		
		2016	2017	2018
1.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	27	27	27
2.	w tym: wielodzietność	14	12	11
3.	Bezrobocie	90	73	57
4.	Niepełnosprawność	51	53	47
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych o prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	30	23	21
6.	w tym: rodziny niepełne	18	13	11
7.	Rodziny wielodzietne	11	8	6
8.	Przemoc w rodzinie	0	0	0
9.	Alkoholizm	7	9	10
10.	Narkomania	0	0	1
11.	Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0

1.5

Gmina Klecko				
Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin korzystających z pomocy (ogółem)		
Lp.	Kategoria	Lata		
		2016	2017	2018
1.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	19	15	16
2.	w tym: wielodzietność	13	11	11
3.	Bezrobocie	44	30	18
4.	Niepelnosprawność	47	61	64
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych o prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	22	18	32
6.	w tym: rodziny niepełne	10	7	8
7.	Rodziny wielodzietne	7	5	3
8.	Przemoc w rodzinie	4	8	3
9.	Alkoholizm	27	35	30
10.	Narkomania	0	0	0
11.	Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0

1.6

Gmina Kiszkowo				
Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin korzystających z pomocy (ogółem)		
Lp.	Kategoria	Lata		
		2016	2017	2018
1.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	30	16	11
2.	w tym: wielodzietność	22	10	7
3.	Bezrobocie	33	30	18
4.	Niepelnosprawność	40	30	34
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych o prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	12	6	6

6.	w tym: rodziny niepełne	8	4	4
7.	Rodziny wielodzietne	3	2	2
8.	Przemoc w rodzinie	2	1	0
9.	Alkoholizm	6	6	3
10.	Narkomania	0	0	0
11.	Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0

1.7

Gmina Niechanowo				
Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin korzystających z pomocy (ogółem)		
Lp.	Kategoria	Lata		
		2016	2017	2018
1.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	33	27	14
2.	w tym: wielodzietność	28	23	12
3.	Bezrobocie	72	68	42
4.	Niepełnosprawność	63	57	46
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych o prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	14	12	4
6.	w tym: rodziny niepełne	3	3	2
7.	Rodziny wielodzietne	0	0	0
8.	Przemoc w rodzinie	0	0	1
9.	Alkoholizm	10	11	9
10.	Narkomania	0	0	1
11.	Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0

1.8

Gmina i Miasto Witkowo				
Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin korzystających z pomocy (ogółem)		
Lp.	Kategoria	Lata		
		2016	2017	2018
1.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	84	77	73
2.	w tym: wielodzietność	49	41	44
3.	Bezrobocie	210	194	160
4.	Niepełnosprawność	101	120	108
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych o prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	47	44	41
6.	w tym: rodziny niepełne	30	32	29
7.	Rodziny wielodzietne	8	9	8
8.	Przemoc w rodzinie	1	1	2
9.	Alkoholizm	21	29	31
10.	Narkomania	0	1	0
11.	Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0

1.9

Gmina Łubowo				
Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin korzystających z pomocy (ogółem)		
Lp.	Kategoria	Lata		
		2016	2017	2018
1.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	19	13	12
2.	w tym: wielodzietność	15	11	9
3.	Bezrobocie	30	24	17
4.	Niepełnosprawność	31	31	30
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych o prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	5	6	11

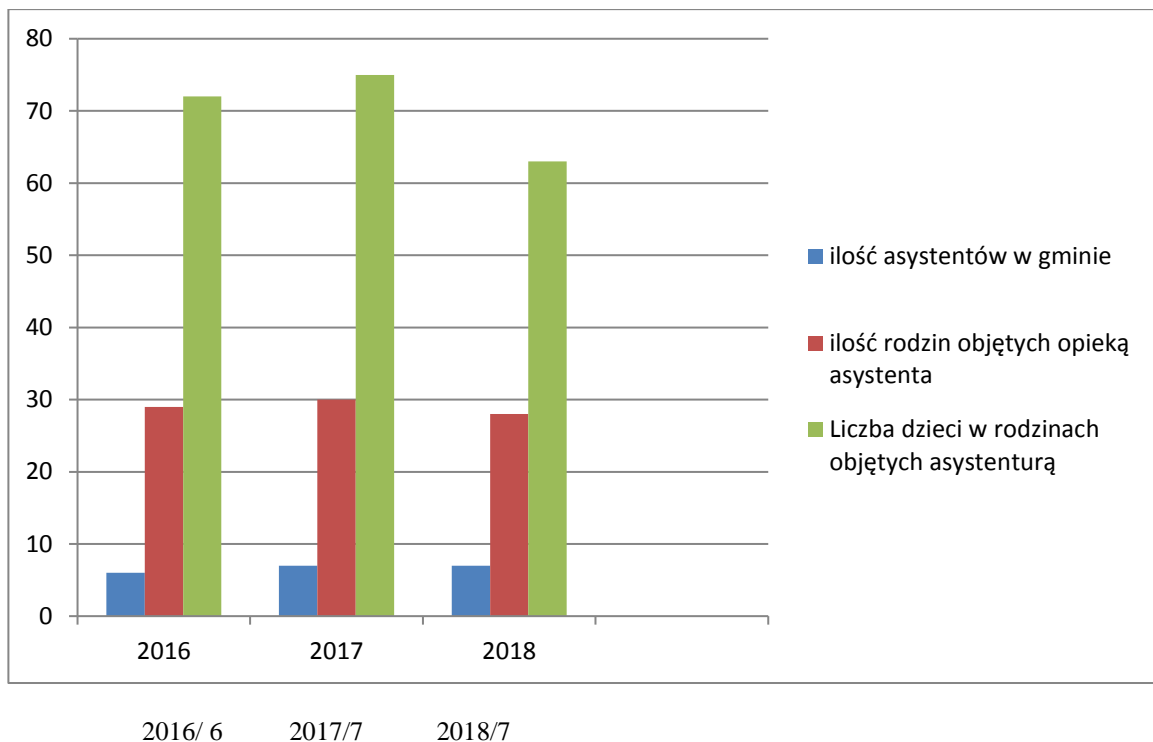
6.	w tym: rodziny niepełne	1	1	5
7.	Rodziny wielodzietne	1	4	5
8.	Przemoc w rodzinie	0	1	1
9.	Alkoholizm	7	9	10
10.	Narkomania	0	0	0
11.	Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	1

1.10

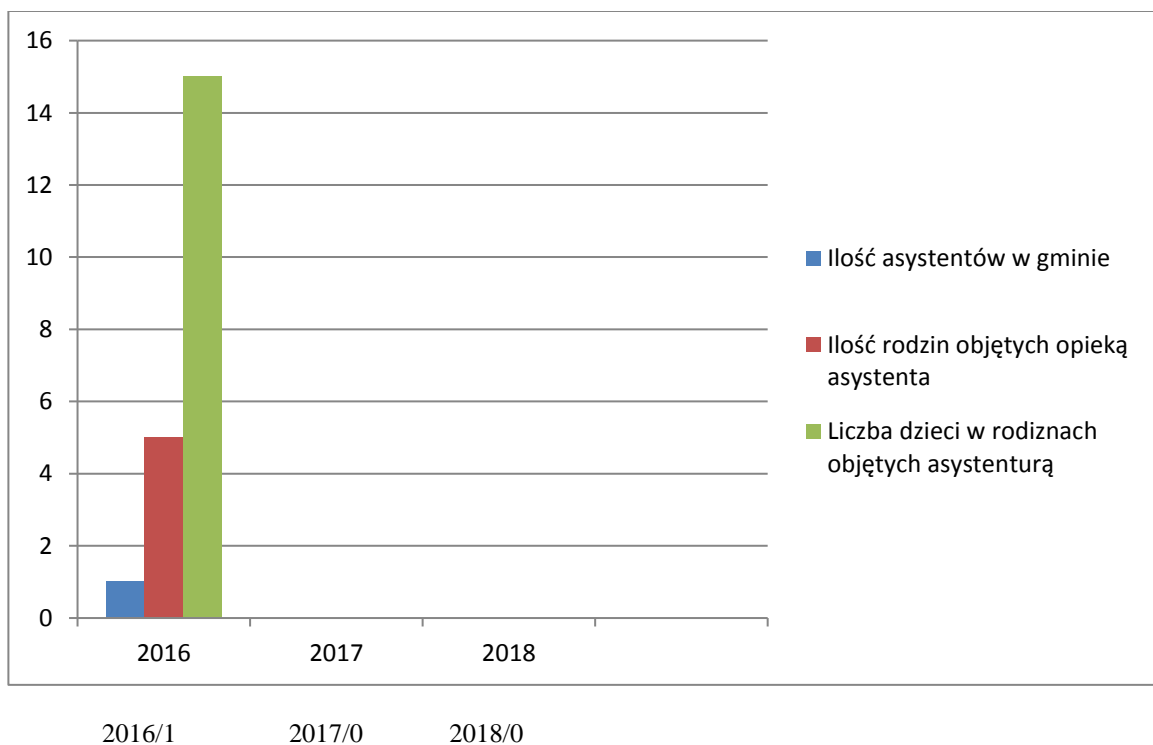
Gmina Mieleszyn				
Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin korzystających z pomocy (ogółem)		
Lp.	Kategoria	Lata		
		2016	2017	2018
1.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	8	9	14
2.	w tym: wielodzietność	17	14	12
3.	Bezrobocie	25	31	23
4.	Niepełnosprawność	30	26	21
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych o prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	0	0	0
6.	w tym: rodziny niepełne	0	0	0
7.	Rodziny wielodzietne	0	0	0
8.	Przemoc w rodzinie	0	0	1
9.	Alkoholizm	5	0	3
10.	Narkomania	0		0
11.	Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0

Poniższe wykresy przedstawiają liczbę asystentów w gminie i liczbę rodzin objętych wsparciem:

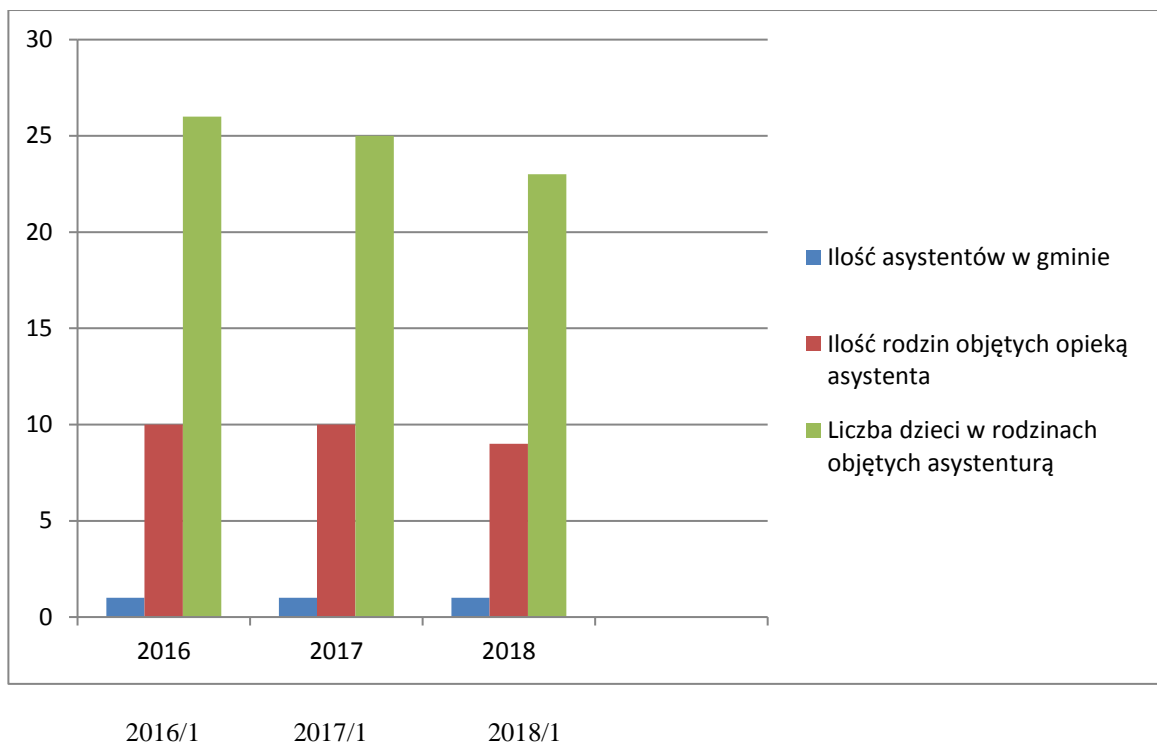
1.1 Miasto Gniezno

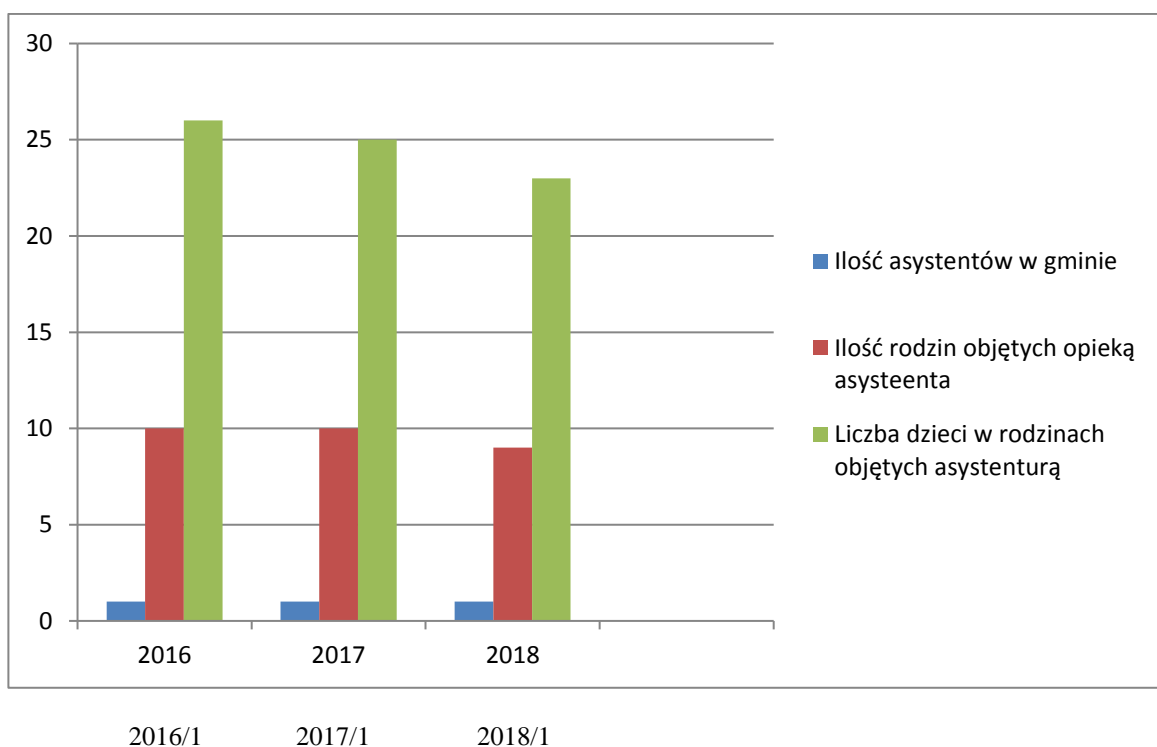
1.2 Gmina Gniezno

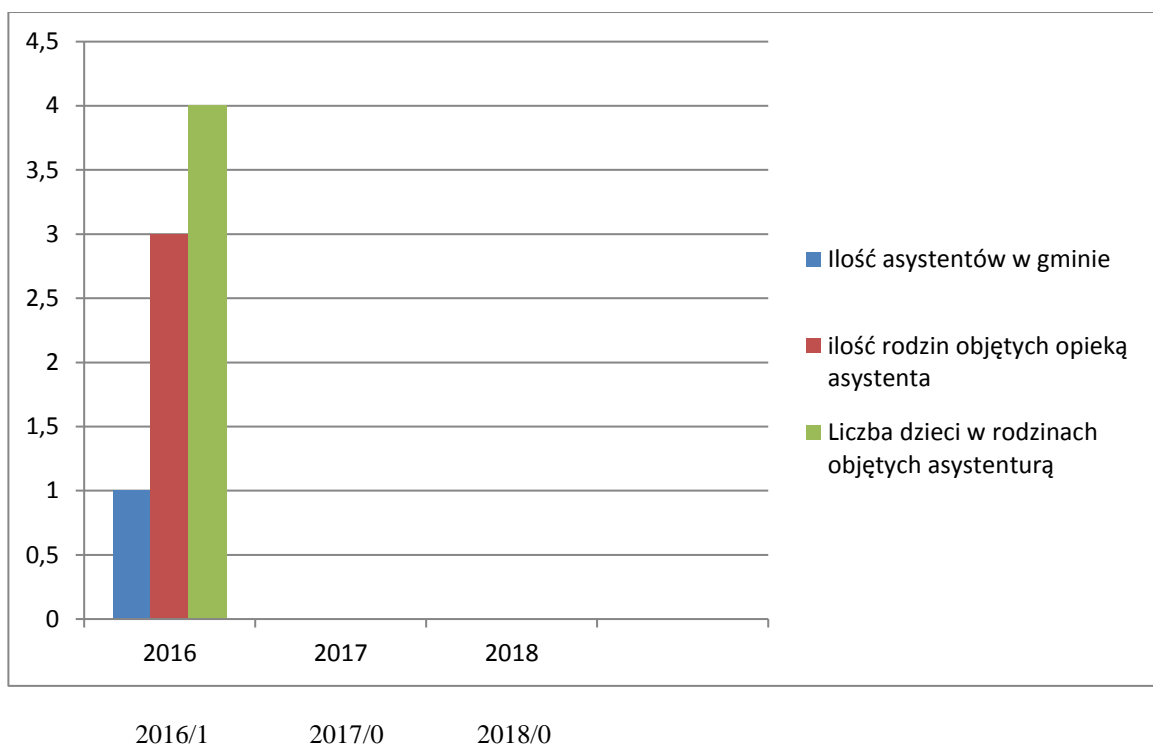
1.3 Gmina Trzemeszno

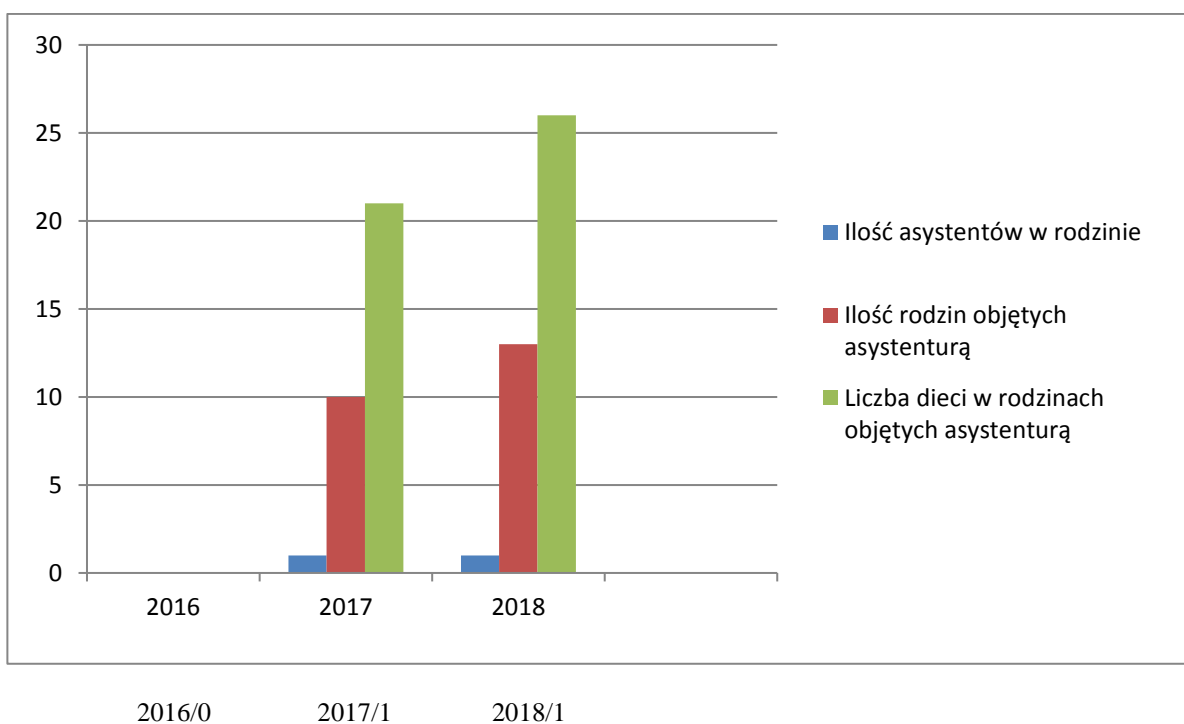
1.4 Gminy Czarniejewo

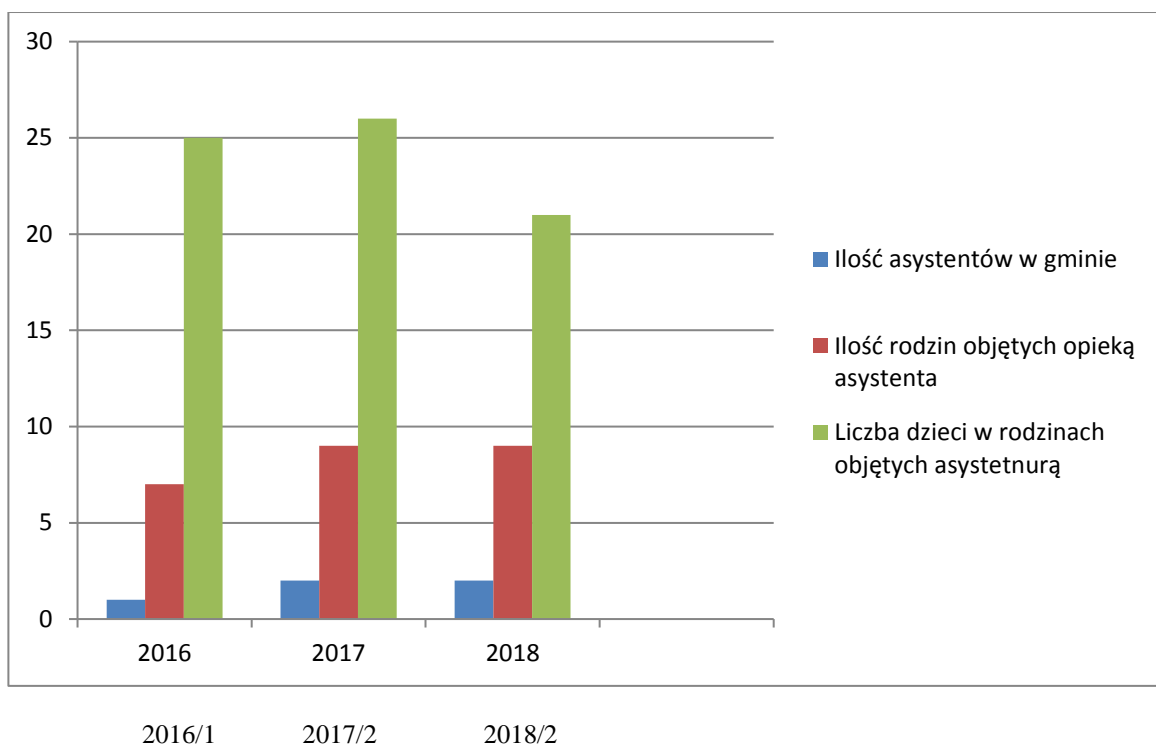
1.5 Gmina Kiskowo

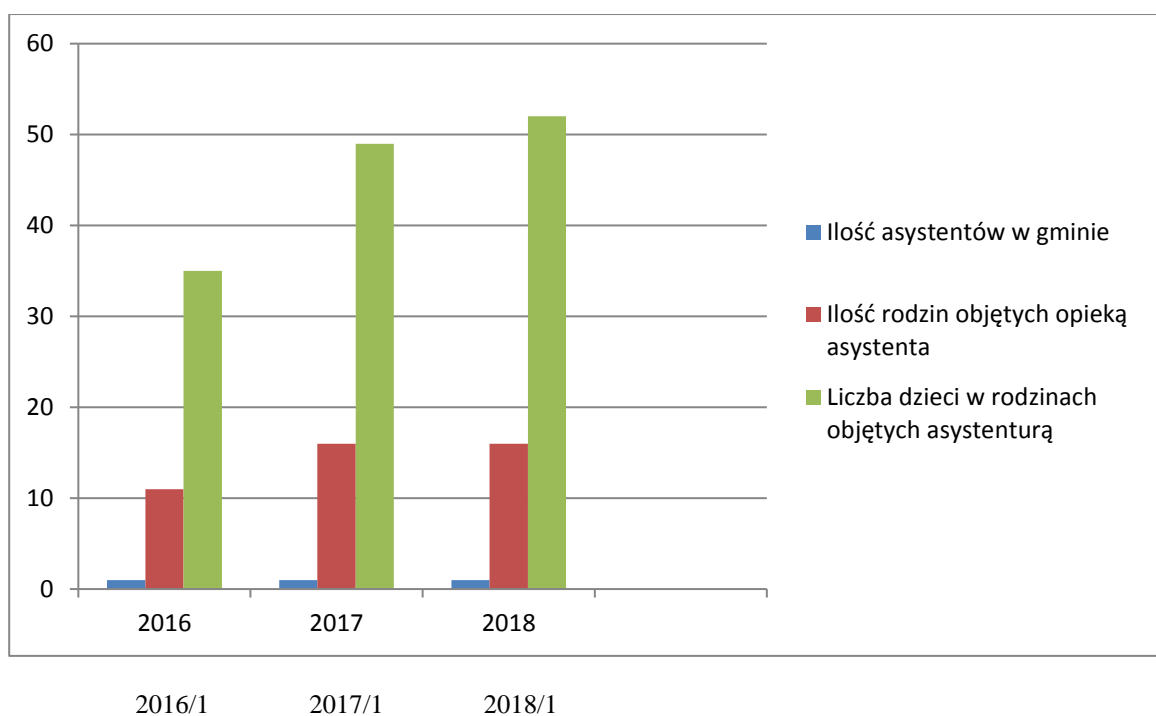
1.6 Gmina Niechanowo

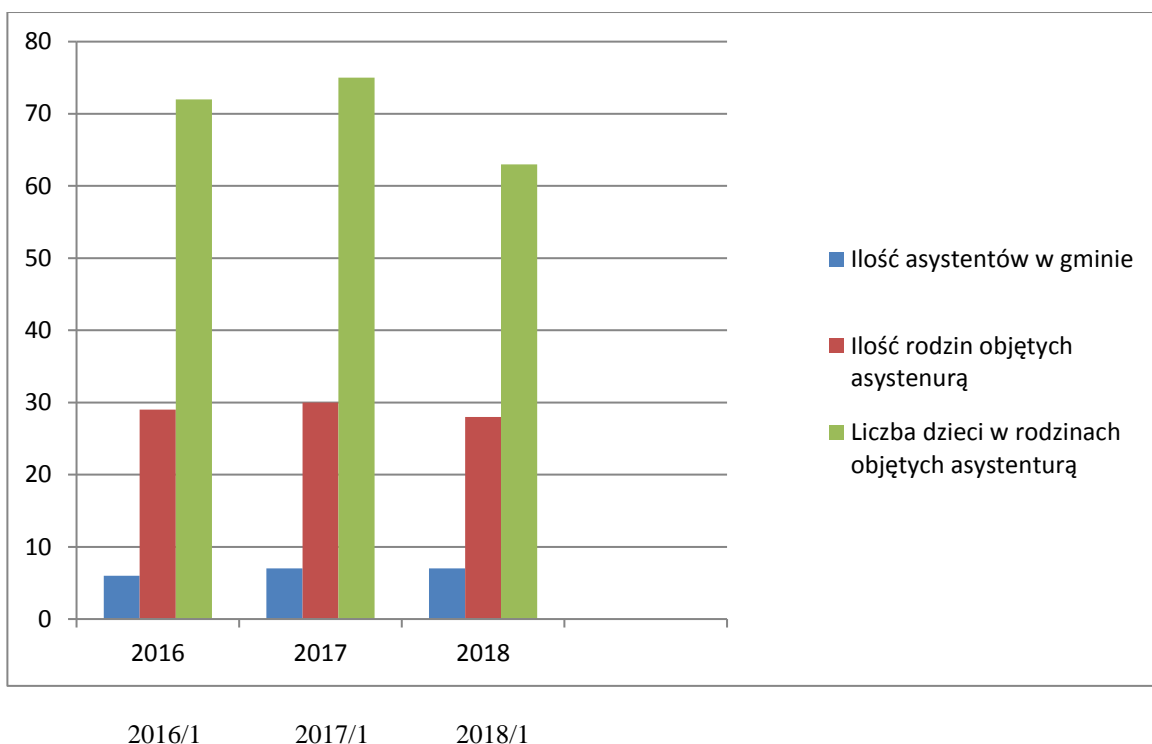
1.7 Gmina Łubowo

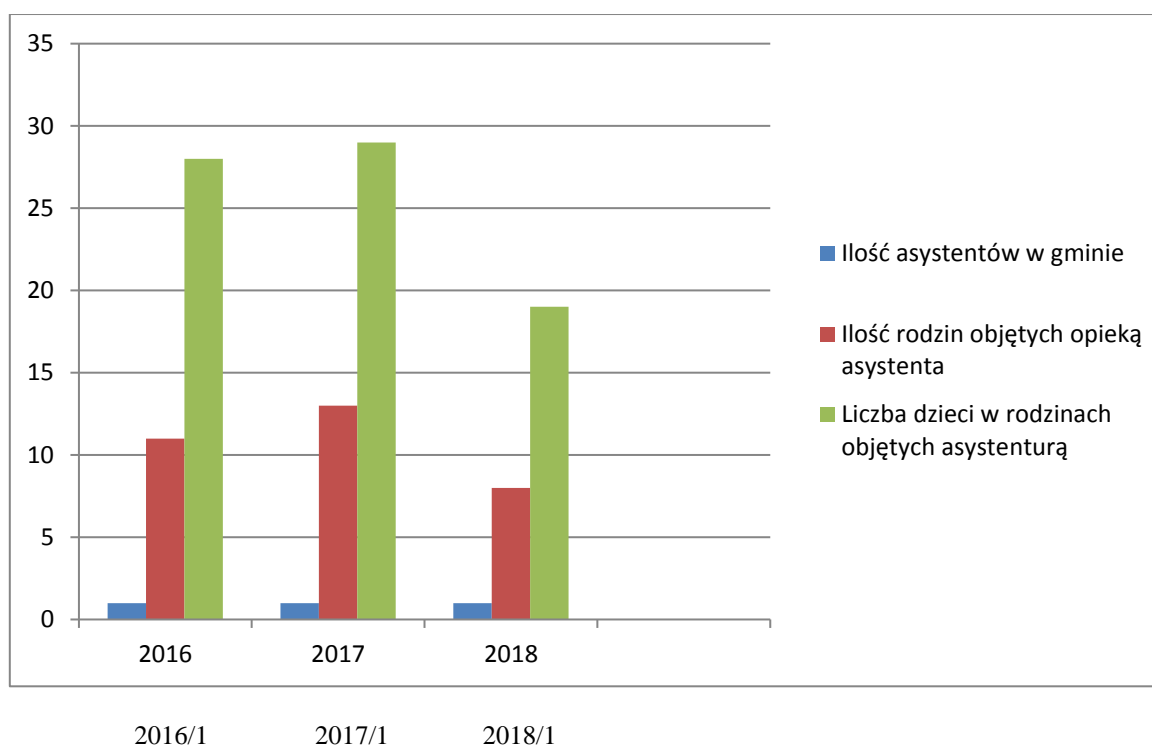
1.8 Gmina Klecko

1.9 Gmina Witkowo

1.10 Gmina Mieleszyn

Tabela 2. Formy wsparcia proponowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej

Ośrodki Pomocy Społecznej	Poradnictwo specjalistyczne	Mediacje rodzinne	Kampanie promujące wartości rodzinne	placówki wsparcia dziennego
GOPS Gniezno	realizowane	-----	realizowane	-----
MGOPS Kłecko		realizowane	-----	-----
MGOPS Czarniejewo	realizowane	realizowane	realizowane	Świetlica Środowiskowa
GOPS Kiszkowo	realizowane	-----	-----	-----
OPS Mieleszyn	realizowane	-----	realizowane	-----
OPS Niechanowo	realizowane	realizowane		-----
GOPS Witkowo	realizowane	-----	realizowane	Zajęcia socjoterapeutyczne
GOPS Lubowo	realizowane	-----	realizowane	-----
MOPS Gniezno	realizowane	realizowane	-----	4 świetlice

Zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziny mogą otrzymać wsparcie poprzez działanie instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego czy rodzin wspierających. Praca z rodziną może być prowadzona w szczególności w formie:

- poradnictwa specjalistycznego
- terapii i mediacji
- usług dla rodzin z dziećmi w tym opiekuńczych i specjalistycznych
- grup wsparcia i grup samopomocowych

Z powyższego zestawienia wynika, że gminy nie oferują rodzinom wszystkich form wsparcia. Najwięcej form w pracy z rodziną stosuje MGOPS w Czarniejewie oraz w Witkowie. Mediacje stosują cztery Ośrodki Pomocy Społecznej: MGOPS Kłecko, MGOPS Czarniejewo, OPS Niechanowo oraz Miasto Gniezno, a dwa zajęcia socjoterapeutyczne: MGOPS Czarniejewo oraz GOPS Witkowo.

Wnioski z diagnozy sytuacji rodzin przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo wychowawczych

1. Liczba rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych na przestrzeni lat 2016- 2018, systematycznie maleje.
2. Zauważalna, niewystarczająca liczba asystentów rodzin, a ich brak - w dwóch gminach.
3. W pracy z rodziną nie wykorzystywane są wszystkie formy wsparcia określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej .
4. Zmniejszenie się liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia.
5. We wszystkich gminach dostrzega się wysoki wskaźnik alkoholizmu jako powód trudnej sytuacji życiowej, a w czterech gminach nastąpił wzrost wskaźnika.

II. DIAGNOZA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU GNIEŹNIEŃSKIEGO.

2.1 Rodzinna piecza zastępcza

Zasadniczym celem systemu pieczy zastępczej jest zabezpieczenie potrzeb dzieci, wobec których rodziców sąd zastosował ograniczenie, zawieszenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej. Państwo za pomocą wielu instytucji, a szczególnie rodzin zastępczych, przejmuje funkcje rodziny za osoby, które nie są w stanie prawidłowo wypełniać powierzonej im roli, zwłaszcza funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Wsparcie osób podejmujących się pełnienia roli opieki zastępczej oznacza zaangażowanie wielu podmiotów, a to z kolei wymaga skoordynowanego działania systemu pieczy zastępczej. Realizacja założeń programu ma na celu w szczególności promocję i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie gnieźnieńskim.

Działania podejmowane przez wykwalifikowaną kadrę systemu pomocy społecznej, zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej niewątpliwie są mocną stroną w realizowaniu tego zadania. Każde dziecko potrzebuje szczególnej ochrony i pomocy ze strony osób dorosłych i środowiska. Jedynie w sytuacji, gdy dobro dziecka w rodzinie naturalnej jest zagrożone (rodzina nie spełnia swoich funkcji, jest zbyt zdegradowana, nie daje dziecku oparcia, nie uczy radzenia sobie w życiu) opiekę nad dzieckiem można powierzyć innej rodzinie - rodzinie zastępczej. Umieszczając dziecko w rodzinie zastępczej uwzględnia się przede wszystkim jego podmiotowość i prawo do wychowania w rodzinie.

Rodzinę zastępczą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których na mocy postanowienia sądu rodzinnego umieszczono dzieci.

Rodziny zastępcze spokrewnione tworzą osoby najbliższe dziecku tj. dziadkowie lub pełnoletnie rodzeństwo.

Rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe tworzą osoby nie będące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W rodzinach zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego umieszczane są dzieci w sytuacjach nagłej konieczności zapewnienia im opieki np. przypadku przemocy w rodzinie.

W rodzinach zastępczych zawodowych specjalistycznych umieszczane są dzieci o specjalnych potrzebach wynikających z niepełnosprawności lub nieletnie matki z dziećmi.

W rodzinnym domu dziecka może przebywać łącznie do 8 dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletność.

Liczbę rodzin i przebywających w nich dzieci w powiecie gnieźnieńskim w latach 2016, 2017, 2018 przedstawiają poniższe tabele:

Tabela 3. Liczba rodzin zastępczych w latach 2016 - 2018

Rok Typy rodziny	2016	2017	2018
Spokrewnione	74	75	72
Niezawodowe	52	56	58
Zawodowe/ specjalistyczne	10	12	14
Pogotowie rodzinne	1	1	1
Ogółem	137	144	145

Tabela 4. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w latach 2016 – 2018

Rok Typy rodziny	2016	2017	2018
Spokrewnione	94	91	88
Niezawodowe	79	88	81
Zawodowe/ Pogotowie Rodzinne, rodziny zawodowe specjalistyczne	37	34	50
Ogółem	210	213	219

Z analizy danych zawartych w tabeli nr 3. wynika, że na terenie powiatu gnieźnieńskiego z roku na rok rośnie liczba rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych. Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych utrzymuje się na podobnym poziomie. Na terenie powiatu gnieźnieńskiego funkcjonuje jedno pogotowie rodzinne. Należy podkreślić, że zapotrzebowanie na formy rodzinnej pieczy zastępczej (zawodowe i niezawodowe) w zestawieniu z liczbą dzieci umieszczonych w pieczy jest obecnie bardzo duże.

2.2 Wsparcie rodzin zastępczych przez koordynatorów

Rodziny zastępcze, na ich wniosek, są wspierane przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, a w stosunku do pozostałych rodzin zastępczych zadania te wykonuje organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Na jednego koordynatora przypada nie więcej niż 15 rodzin zastępczych. Koordynator to osoba, która współdziała z rodziną zastępczą i osobami, instytucjami (rodzina biologiczna, OPS, poradnia, przychodnia zdrowia, szkoła itp.)w celu rozwiązania różnych problemów rodziny zastępczej i dziecka. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej otaczają rodziny zastępcze wsparciem, budują z nimi więź terapeutyczną oraz podejmują wspólne działania mające na celu rozwiązanie bieżących trudności wynikających z funkcjonowania rodziny. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wykonują swoje obowiązki ustawowe w ramach zadaniowego czasu pracy, głównie w bezpośrednim kontakcie z rodziną i wychowankiem w ich środowisku domowym oraz podejmując systematyczną współpracę z ośrodkami pomocy społecznej, placówkami oświatowymi oraz kuratorami sądowymi.

Koordynatorzy do najczęstszych problemów występujących w rodzinach zastępczych zaliczyli:

- zaburzenia więzi dzieci,
- trudności szkolne,
- trudności w kontaktach rodziny zastępczej z rodziną biologiczną,
- trudności okresu dojrzewania wychowanków,
- zaburzenia FAS,
- brak wzajemnego zrozumienia wynikający z różnicy pokoleniowej pomiędzy dzieckiem a opiekunem, przede wszystkim w rodzinach zastępczych spokrewnionych,
- niskie kompetencje wychowawcze opiekunów przede wszystkim w rodzinach zastępczych spokrewnionych,
- zaburzenia zachowania i emocji u dzieci.

Poniższe zestawienie przedstawia liczbę rodzin objętych wsparciem koordynatorów na koniec danego roku :

Tabela 5.

Rodzaj wsparcia rodzin zastępczych	2016	2017	2018
rodziny objęte wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	66	60	58
rodziny objęte wsparciem Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej	73	60	80

2.3 Praca na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej

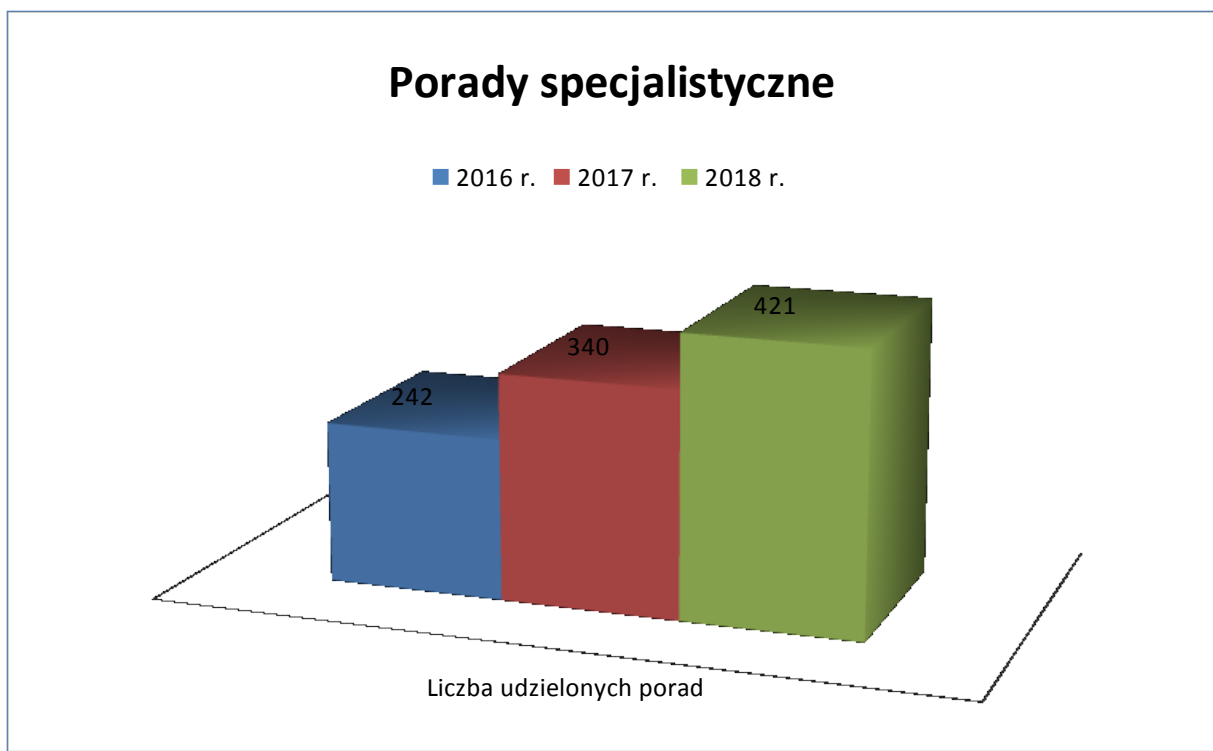
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, dbając o prawidłowe funkcjonowanie rodzin zastępczych, jednocześnie zabiega o stworzenie warunków sprzyjających powrotowi dzieci do domów rodzinnych. W tym zadaniu niezbędna jest współpraca z ośrodkami pomocy społecznej. Każdorazowo asystenci rodziny zapraszani są na posiedzenia Zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. Pracownicy Zespołu wspierają rodziców biologicznych i wskazują możliwości poprawy ich sytuacji życiowej, zachęcają do podjęcia terapii, pracy zawodowej. Zachęcają do zabawy z dzieckiem, i pogłębienia relacji. W spotkaniach oprócz koordynatora, wielokrotnie uczestniczy psycholog, który ocenia więzi dzieci z rodzicami oraz udziela wsparcia i porad rodzicom.

W wyniku intensywnej pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i asystentów rodzin na przestrzeni lat 2016 -2 018 ośmioro dzieci z rodzin zastępczych powróciło do rodzin biologicznych.

2.4 Objęcie pomocą psychologiczno – pedagogiczną i prawną rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych

Rodziny zastępcze mogą korzystać ze specjalistycznego poradnictwa oferowanego przez Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jakim jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie. Wszystkim dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej sporządzana jest diagnoza psychologiczna, która stanowi podstawę do opracowania planu pomocy dziecku. Dzieciom tego wymagających szczególnego wsparcia organizuje się terapię psychologiczną oraz konsultacje specjalistyczne. Rodziny zastępcze również, na ich wniosek, mogą zostać objęte wsparciem specjalistycznym w tym psychologicznym i prawnym

Wykres 2. Liczba udzielonych porad specjalistycznych

2.5 Współpraca z instytucjami

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie aktywnie współdziałał z instytucjami i organizacjami w zakresie wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej. Partnerami w realizacji zadań byli:

- Ośrodki pomocy społecznej
- Sąd Rejonowy w Gnieźnie, Sąd Rejonowy w Słupcy, Wydział Rodzinny i Nieletnich
- Ośrodek Adopcyjny Pro Familia

- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej
- Powiatowy Urząd Pracy
- Placówki opiekuńczo - wychowawcze
- Placówki oświatowe
- Policja
- Stowarzyszenie Rodzicielstwa Zastępczego
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna
- Organizacje pozarządowe
- Kościoły
- Służba zdrowia

Współpraca z wyżej wymienionymi podmiotami miała na celu podniesienie jakości pracy na rzecz dziecka i rodziny. Charakteryzowała się dynamiką działań oraz ukierunkowana była na rozwiązywanie bieżących problemów i potrzeb, ze szczególnym uwzględnieniem działań mających na celu najdłuższe utrzymanie dziecka w rodzinie biologicznej, a w przypadku umieszczenia w pieczy zastępczej jak najszybszy jego powrót do rodziny. Pomimo zintegrowanych działań, istnieje potrzeba pogłębienia współpracy i wypracowania standardów mających wpływ na dalszą skuteczną pomoc dzieciom i ich rodzinom.

2.6 Realizowane działania wspierające i promujące rodzicielstwo zastępcze

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie – Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej organizuje i propaguje szereg inicjatyw wspierających rodzicielstwo zastępcze. Organizowane są corocznie festyny rodzinne i inne działania integracyjne.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie zabiegało o popularyzację idei rodzicielstwa zastępczego, poprzez udzielanie informacji o zasadach tworzenia rodzin zastępczych, spotkania z pracownikami służb socjalnych, kuratorami, pedagogami szkolnymi. W celu promowania idei rodzicielstwa zastępczego na portalach społecznościowych, stronie internetowej, w lokalnej prasie oraz ogłoszeniach parafialnych ukazywały się informacje dotyczące naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz warunków jakie powinny spełniać osoby zainteresowane pełnieniem tej funkcji. W związku z Obchodami Dnia Rodzicielstwa Zastępczego odbyła się również audycja radiowa z udziałem dwóch rodzin zastępczych, które podzieliły się doświadczeniami związanymi z byciem rodzicem zastępczym i zachęcały słuchaczy do podjęcia się tej roli.

2.7 Przygotowanie rodzin do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Od 2000 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie prowadzi szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych programem „PRIDE: Rodzinna opieka zastępcza. Program ten stale jest modyfikowany w celu dostosowania do potrzeb i wymogów rodzinnej opieki zastępczej w Polsce. Szkolenie jest bezpłatne dla mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego, a jedyny koszt stanowi zakup podręcznika. Szkolenie, jest obowiązkowe. Prowadzi je dwójka wykwalifikowanych Trenerów PRIDE. W trakcie szkolenia, poza zajęciami warsztatowymi, kandydaci przechodzą również badania psychologiczne, których wyniki są omawiane na konsultacji psychologicznej. Kandydaci wypełniają zadania domowe oraz otrzymują dodatkowe materiały edukacyjne. Ponadto mają możliwość porozmawiania z trenerami na konsultacjach indywidualnych w swoim domu oraz w PCPR, zadawania pytań ekspertom i zawodowym rodzinom zastępczym na sesji panelowej, jak również – odbywają 10-godzinne praktyki w rodzinie zawodowej i/lub w placówkach opiekuńczo-wychowawczych znajdujących się na terenie powiatu gnieźnieńskiego.

Po spełnieniu wszystkich wymogów przez kandydatów, zrealizowaniu przez nich wszystkich zadań oraz zgromadzeniu potrzebnych zaświadczeń rodzina uzyskuje kwalifikację na rodzinę zastępczą.

Od tego momentu dana rodzina wykazuje gotowość przyjęcia dziecka.

Na przestrzeni 2016 – 2018 lat Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie organizowało szkolenie przygotowujące kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W 2018 roku szkolenie nie odbyło się z uwagi na niewystarczającą ilość kandydatów.

Tabela 6. Ilość kandydatów, którzy ukończyli szkolenie PRIDE.

Rok Kategoria	2016	2017	2018	Ogółem
Liczba osób przeszkolonych	8	13	-----	21

2.8. Grupa wsparcia dla rodziców zastępczych

PCPR w Gnieźnie prowadzi grupy wsparcia dla rodzin zastępczych. Są to spotkania w siedzibie LARGO, które mają na celu pomoc rodzinom w rozwiązywaniu ich bieżących problemów, wzmocnieniu ich kompetencji związanych z opieką nad przyjętymi dziećmi oraz służą integracji rodzin zastępczych z terenu powiatu gnieźnieńskiego. Na spotkaniach omawiane są bieżące problemy i zagadnienia interesujące uczestników w oparciu o konkretne sytuacje z życia rodzin zastępczych. Ponadto osoby obecne na zajęciach otrzymują dodatkowe materiały i opracowania psychologiczno-pedagogiczne różnych kwestii wiążących się ze wskazówkami postępowania

w przypadku określonych trudności wychowawczych np. radzenia sobie z kłamstwem, uczenia samodzielności, technik dyscyplinujących odnoszących się do wzmacniania pozytywnych zachowań, wzmacniania samokontroli dziecka, reagowania na jej brak, efektywnej komunikacji, bądź specyficznych zaburzeń w rozwoju dzieci (zaburzenia więzi – RAD, alkoholowy zespół płodowy – FAS, zespół nadpobudliwości psychoruchowej – ADHD)

2.9. Wolontariat

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie nawiązało współpracę z gnieźnieńskimi szkołami, aby pozyskać osoby chętne do współpracy w wolontariacie. Wolontariusze włączają się czynnie w zabawy i konkursy dla rodzin zastępczych w czasie trwania festynów z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego.

III. Instytucjonalna piecza zastępcza

Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych i kształcenia, oddziaływań terapeutycznych. Podstawą do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest Postanowienie Sądu Rodzinnego.

Umieszczenie dziecka w całodobowej placówce następuje po wyczerpaniu wszystkich innych możliwości udzielenia pomocy rodzinie biologicznej przez osoby, które zajmują się pracą w obszarze pomocy dziecku i rodzinie. W pierwszej kolejności, kiedy wystąpi konieczność zapewnienia opieki całodobowej, rozważana jest możliwość umieszczenia dziecka w rodzinnej formie opieki zastępczej, a tylko w przypadkach, gdy nie jest to możliwe, małoletni zostaje umieszczony w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Dziecko może być przyjęte do

placówki opiekuńczo- wychowawczej również na wniosek rodzica, opiekuna prawnego bądź na prośbę samego dziecka.

Zgodnie z art. 180 pkt. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadaniem własnym powiatu jest zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Pomimo stosunkowo dużej liczby rodzin zastępczych, nie zawsze jest możliwość umieszczenia dziecka w rodzinnej formie pieczy zastępczej. Istnieją takie sytuacje, w których nikt z członków rodziny nie chce, bądź z różnych względów nie jest w stanie podjąć funkcji opiekuna zastępczego, natomiast rodzin zastępczych zawodowych jest ciągle zbyt mało. W takich sytuacjach małoletnie dzieci trafiają do instytucjonalnych form opieki zastępczej.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że placówki opiekuńczo – wychowawcze czekają poważne zmiany, ponieważ w oparciu o art.95 ust.3 oraz art. 230 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w ramach standaryzacji usług w obszarze instytucjonalnej pieczy zastępczej należy je przekształcić na placówki do 14 miejsc.

3.1 Opieka i wychowanie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Powiat Gnieźnieński zapewnia instytucjonalną opiekę i wychowanie dzieciom całkowicie bądź częściowo jej pozbawionym w ramach socjalizacyjnych placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Na terenie powiatu gnieźnieńskiego funkcjonują 2 placówki opiekuńczo – wychowawcze typu socjalizacyjnego. Dom Dziecka w Gnieźnie, Zespół Placówek Wsparcia Rodziny w Trzemesznie "Droga do Domu.

Tabela 7. Placówki opiekuńczo- wychowawcze funkcjonujące na terenie powiatu gnieźnieńskiego oraz ilość miejsc.

Placówka	Zespół Placówek Wsparcia Rodziny w Trzemesznie "Droga do Domu"	Dom Dziecka w Gnieźnie
Typ	Socjalizacyjna	Socjalizacyjna
Liczba miejsc	30	28

Placówki te zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie. W trakcie pobytu w placówce dziecko ma dostęp do kształcenia adekwatnego do jego wieku oraz możliwości rozwojowych, jak również do pomocy psychologiczno – pedagogicznej odpowiedniej do zaburzeń i odchyleń rozwojowych bądź specyficznych trudności w uczeniu się.

Podczas pobytu w placówkach dziecko ma możliwość uczestnictwa w zajęciach wychowawczych, korekcyjnych, kompensacyjnych, logopedycznych, terapeutycznych oraz zajęciach rekompensujących brak wychowania w rodzinie i przygotowujących do życia społecznego. Dzieciom niepełnosprawnym placówki zapewniają odpowiednią rehabilitację oraz specjalistyczne zajęcia. W ramach działań socjalizacyjnych placówki zapewniają dostęp do kształcenia oraz dążą do wyrównywania opóźnień rozwojowych i szkolnych. Placówki organizują dla swoich podopiecznych odpowiednie formy opieki w środowisku, m.in. poprzez grupy usamodzielniające. Obie placówki, podkreślając istotę organizacji czasu wolnego w procesie opiekuńczo – wychowawczym dziecka oraz wychodząc naprzeciw integracji swoich podopiecznych z dziećmi i młodzieżą spoza placówek, zapewniają dostęp do boiska wielofunkcyjnego, placu zabaw oraz szeroki wachlarz zajęć sportowych.

Łącznie w latach 2016 – 2018 skierowano do placówek opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu gnieźnieńskiego 47 dzieci.

W trakcie pobytu dziecka w placówce socjalizacyjnej prowadzone są działania mające na celu jego powrót do rodziny naturalnej bądź przeniesienie do rodzinnej formy pieczy zastępczej, takiej jak: rodzina adopcyjna, rodzina zastępcza. W ramach działań zmierzających do powrotu dziecka do rodziny, prowadzona jest intensywna praca z rodziną dziecka celem usprawnienia jej umiejętności opiekuńczo – wychowawczych. W placówce w Trzemesznie rodzice mogą skorzystać podczas pobytu z pokoju gościnnego.

Poniższe tabele przedstawiają koszty opieki i świadczenia ponoszone przez powiat gnieźnieński

Tabela nr 8. Liczba dzieci przyjętych do placówek opiekuńczo – wychowawczych

Liczba dzieci przyjętych do placówek opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie Powiatu Gnieźnieńskiego w latach: 2016-2018				
Rok	2016	2017	2018	SUMA
Zespół Placówek Wsparcia Rodziny w Trzemesznie "Droga do Domu"	5	8	11	24
Dom Dziecka w Gnieźnie	10	6	7	23

Tabela 9. Liczba dzieci, które opuściły placówki opiekuńczo-wychowawcze w latach 2016-2018

Liczba dzieci, które opuściły placówki opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie Powiatu Gnieźnieńskiego w latach: 2016 – 2018				
Rok	2016	2017	2018	SUMA
Zespół Placówek Wsparcia Rodziny w Trzemesznie "Droga do Domu"	10	5	10	25
Dom Dziecka w Gnieźnie	13	4	3	20

Tabela 10. Świadczenia dla rodzin zastępczych oraz dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych w latach 2016-2018.

Forma świadczenia	Lata			Suma za lata 2016-2018
	2016	2017	2018	
Świadczenia dla pełnoletnich wychowanków placówek op.-wychow.	142 590,11 zł	106 448,86 zł	126 182,57 zł	375 221 ,54 zł
Świadczenia dla rodzin zastępczych i ich pełnoletnich wychowanków	2 499 023,63 zł	2 611 374,07 zł	2 729 544,45 zł	7 839 942,15 zł
Wynagrodzenie zawodowych rodzin zastępczych	331 678,00 zł	367 443,00 zł	443 271,00 zł	1 142 392,00 zł
Suma	2 973 291,74 zł	3 085 265,93 zł	3 298 998,02 zł	9 357 555,69 zł

Placówki wsparcia dziennego o charakterze opiekuńczym i terapeutycznym.

Wspieranie rodzin w środowisku lokalnym spoczywa głównie na gminach. Trudna sytuacja rodzin, zwłaszcza niepełnych, dysfunkcyjnych sprawia, że w systemie pomocy społecznej istotną rolę wspierającą odgrywają placówki wsparcia dziennego, w tym specjalistyczne. W powiecie gnieźnieńskim funkcjonuje 6 placówek wsparcia dziennego o charakterze opiekuńczym i socjoterapeutycznym.

Poradnictwo specjalistyczne dla dzieci i młodzieży oraz rodzin z problemami wychowawczymi.

W ramach działalności obejmującej poradnictwo specjalistyczne dla dzieci i młodzieży oraz rodzin z problemami wychowawczymi, na obszarze powiatu gnieźnieńskiego mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w co najmniej 7 spośród 10 Ośrodków Pomocy Społecznej, w ramach których funkcjonują Punkty Konsultacyjno – Informacyjne (np. ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, ds. Uzależnienia od alkoholu czy ds. Narkomanii). Pracują tam lub współpracują z OPS specjaliści tacy, jak: psychologowie, terapeuci uzależnień, psychiatry, doradcy zawodowi, prawnicy czy asystenci rodzin.

Ponadto w obrębie powiatu gnieźnieńskiego poradnictwo specjalistyczne w sprawach rodzinnych jest świadczone przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczne – w Gnieźnie i Kłecku. W placówkach tych pomocy specjalistycznej udzielają przede wszystkim psychologowie, pedagodzy i doradcy zawodowi oraz specjaliści z zakresu logopedii.

Poradnictwo specjalistyczne – psychologiczne i pedagogiczne – jest udzielane dzieciom, młodzieży oraz ich rodzicom i opiekunom również na terenach placówek oświatowych takich, jak szkoły i przedszkola. Na terenie powiatu gnieźnieńskiego funkcjonują ponadto 3 Ośrodki Szkolno-Wychowawcze wspierające dzieci niepełnosprawne intelektualnie.

W Gnieźnie można uzyskać pomoc w poradniach zdrowia psychicznego, które diagnozują problemy, prowadzą terapię, warsztaty dla rodziców.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej służy rodzinom i osobom, które nagle znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. W czasie pobytu, który może trwać do 6 miesięcy, pracuje się na rzecz zmniejszenia kryzysu, który zaburzył funkcjonowanie rodziny. Z mieszkańcami OIK pracują: psycholog, pedagog, pracownik socjalny.

Organizacje pozarządowe.

Ważnym elementem wspierania rodziny są organizacje pozarządowe. Na terenie powiatu gnieźnieńskiego działa Stowarzyszenia Zastępczego Rodzicielstwa. Skupia ono rodziny zastępcze. Członkowie wspierają się wzajemnie, wymieniają doświadczenia w opiece nad przyjętymi dziećmi, piszą skutecznie programy, organizują wyjazdy, festyny, szkolenia.

Poradnictwo psychologiczne, interwencja i terapia.

W ramach działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie, w siedzibie Largo psycholog udziela bezpłatnych porad osobom szukającym pomocy. Pracownicy PCPR udzielają informacji dotyczących praw, możliwości oraz wskazują instytucje, do których można się zgłosić, by uzyskać odpowiednią pomoc w sytuacji, w jakiej znalazł się klient.

3.2 Proces usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej.

Dominującym problemem osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą jest trudność w pozyskaniu mieszkania oraz odnalezienie się na rynku pracy. Główną przyczyną powyższych trudności jest bierność, niska motywacja w zakresie kształcenia i brak chęci do podnoszenia kwalifikacji oraz brak wsparcia ze strony rodziny biologicznej. Usamodzielniani wychowankowie mają wiele trudności w poruszaniu się po wszelkiego rodzaju instytucjach (w tym załatwianiu spraw urzędowych, regulowaniu opłat), jak i gospodarowaniu domowym budżetem. Zatem zadaniem PCPR w Gnieźnie jest ukierunkowanie i wspieranie młodych osób opuszczających pieczę zastępczą, w celu prawidłowego ich funkcjonowania w społeczeństwie i pełnienia właściwych ról społecznych. Pełnoletni wychowankowie rodzin zastępczych otrzymują pomoc w formie pieniężnej i pracy socjalnej

Tabela 12. Świadczenia dla usamodzielnianych wychowanków placówek opiekuńczo - wychowawczych

Rok Formy pomocy	2016	2017	2018
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	79 860,11 zł	78 123,00 zł	65 809,57 zł
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	36 732,00 zł	21 660,00 zł	33 432,00 zł
Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej	25 998,00 zł	6 666,00 zł	26 941,00 zł

Tabela 13. Świadczenia dla wychowanków rodzin zastępczych objętych świadczeniami w latach 2016 – 2018 przedstawia poniższa tabela:

Rok Formy pomocy	2016	2017	2018
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	187 511,91 zł	148 074,00 zł	151 078,09 zł
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	53 098,00 zł	39 789,00 zł	71 676 ,00 zł
Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej	10 500,00 zł	10 500,00 zł	26 941,00 zł

Pełnoletni wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych:

W latach 2016 – 2018 usamodzielniani wychowankowie otrzymali pomoc w postaci pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie, łącznie 58 świadczeń.

Kierowanie do mieszkań chronionych

W powiecie gnieźnieńskim funkcjonują 2 mieszkania chronione, które przeznaczone są dla pełnoletnich usamodzielnianych wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz rodzin zastępczych z terenu powiatu gnieźnieńskiego, nie dysponujących własnym mieszkaniem lub pozbawionym możliwości powrotu do rodziny, a wskazujących w planie usamodzielnienia powiat gnieźnieński jako miejsce osiedlenia. Mieszkanie przeznaczone jest na jednoczesny pobyt trzech osób. Usamodzielniane osoby mają szanse doświadczenia samodzielnego funkcjonowania przy życzliwym wsparciu pracownika socjalnego i psychologa. Uczą się właściwego dysponowania pieniędzmi, prowadzenia gospodarstwa domowego, odpowiedzialności za swoje decyzje.

W dniu 01 października 2019 roku Powiat Gnieźnieński podpisał umowy z Miastem Gniezno o najem 2 mieszkań w nowo wybudowanym bloku przy ul. Pawła Cymasa 5 w Gnieźnie.

Mieszkania chronione zostaną przeniesione z poprzednich lokalizacji do nowych trzy pokojowych lokali o powierzchni po 50 m² każdy.

3.3 Realizacja projektu „Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej”.

W latach 2016 - 2019 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizowało projekt: „Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej”. Projekt zakładał poprawę dostępu do usług społecznych świadczonych w lokalnej społeczności poprzez: poradnictwo specjalistyczne, szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze, szkolenia dla rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych oraz zapewnienie pomocy i wsparcia w ramach grup wsparcia, warsztaty dla dorosłych i dzieci, zajęcia rozwijające kompetencje kluczowe dla dzieci z pieczy zastępczej oraz z rodzin z problemami opiekuńczo wychowawczymi, modernizację i wyposażenie mieszkań chronionych. W ramach Projektu rodziny zastępcze oraz dzieci miały możliwość uczestnictwa w warsztatach dobrej komunikacji, zarządzania emocjami oraz w zajęciach plastycznych i kulturalnych. Koordynatorzy diagnozowali dzieci i kwalifikowali na określone zajęcia. Zespół podejmował wiele zadań dotyczących realizacji zadań projektowych między innymi rekrutował uczestników, dokonywał doboru zajęć do indywidualnych potrzeb dzieci. Zajęcia te dały dzieciom możliwość nawiązania wzajemnych relacji, wzmocniły poczucie własnej wartości i pomogły w radzeniu sobie z negatywnymi emocjami. Wiele dzieci dzięki udziałowi w korepetycjach z matematyki i języka angielskiego uzyskało promocję do klasy programowo wyższej. Ponadto rodziny w ramach projektu miały możliwość korzystania z biletów do kina, na basen do teatru, gdzie mogły wspólnie spędzić czas wolny.

Na podstawie analizy danych prezentujemy poniższe wnioski:

Wnioski z diagnozy pieczy zastępczej

1. Niewystarczająca ilość rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego
2. Niewystarczająca ilość rodzin zastępczych, zawodowych, specjalistycznych.
3. Zapewnienie przez Powiat wystarczających środków na wypłatę świadczeń obligatoryjnych i fakultatywnych
4. Zapewnienie rodzinom szkoleń mających na celu podnoszenie ich kompetencji.
5. Zapewnienie wszystkim rodzinom opinii psychologicznej w celu wydania opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej
6. Zapewnienie rodzinom zastępczym szkoleń mających na celu podnoszenie ich kompetencji.
7. Zapewnienie wszystkim rodzinom zastępczym diagnozy psychologicznej, pedagogicznej w celu wydania opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
8. Zapewnienie rodzinom zastępczym szkoleń mających na celu podnoszenie ich kompetencji oraz wsparcia specjalistycznego (prawne, psychologiczne, pedagogiczne).
9. Wspieranie osób usamodzielnianych w zakresie zapewnienia miejsc w mieszkaniach chronionych, pomoc w uzyskiwaniu lokalu z zasobów gminnych, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy.
10. Niewielkie efekty pracy z rodziną biologiczną w celu powrotu dziecka z rodziny zastępczej do domu rodzinnego.
11. Dostosowanie placówek opiekuńczo – wychowawczych do wymogów Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

IV. CELE I ZADANIA PROGRAMU NA LATA 2019- 2021

Cel	Zadanie	Realizacja	Wskaźniki
PROMOCJA I ROZWÓJ RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ	Podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat rodzicielstwa zastępczego. Propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego,	Konferencje, kampanie społeczne, broszury, ulotki, materiały promujące audycje radiowe, media, ogłoszenia, spotkania z rodzinami, festyny integracyjne	Liczba uczestników, liczba materiałów reklamowych, ilość spotkań, liczba kampanii i działań promocyjnych, zapewnienie w budżecie środków finansowych na organizację rodzicielstwa zastępczego, liczba metod i form pozyskiwania kandydatów, liczba rodzin zastępczych biorących udział w festynach,
	Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	Ogłoszenia w mediach, ulotki, broszury, ogłoszenia parafialne	Liczba ogłoszeń,
	Prowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	Szkolenia	Liczba osób zakwalifikowanych na szkolenie, liczba wydanych zaświadczeń kwalifikacyjnych
	Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w szczególności w ramach grup wsparcia, i rodzin pomocowych	grupy wsparcia,	Liczba uczestników objętych wsparciem, liczba spotkań
	Możliwość skorzystania przez rodziny zastępcze z	Poradnictwo specjalistyczne	Liczba udzielonych porad

	poradnictwa: prawnego, psychologicznego i pedagogicznego		
	Współpraca w zakresie przeprowadzenie Okresowych ocen sytuacji dzieci (psycholog, pedagog, koordynator przedstawiciel Ośrodka Adopcyjnego, kurator)	Przeprowadzenie ocen	Liczba sporządzonych ocen
	Przyznanie rodzinom zastępczym ustawowych świadczeń obligatoryjnych i fakultatywnych	Wyplata świadczeń	Wyplacona kwota
	Zabezpieczenie finansowe dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	Złożenie pozwu alimentacyjnego do Sądu Rejonowego	liczba złożonych pозwów do Sądu o zasądzenie alimentów dla dzieci pozostających w pieczy zastępczej
	Zawieranie porozumień z innymi powiatami w zakresie ponoszenia wydatków lub ich zwrotu na opiekę i wychowanie dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	Zawarcie porozumienia	Liczba podpisanych porozumień
	Realizacja projektów przyczyniających się do poprawy jakości usług świadczonych w zakresie pieczy zastępczej	PCPR	Liczba osób, instytucji zaangażowanych do realizacji projektu
	Organizowanie obchodów Dnia Rodzicielstwa zastępczego	Festyny, imprezy,	Liczba imprez

	Pozyskiwanie kandydatów na wolontariuszy	Współpraca ze Szkołami	Liczba kandydatów, liczba nawiązanych kontaktów z kandydatami na wolontariuszy, Liczba dzieci objętych wsparciem wolontariuszy,
	Organizowanie szkoleń doskonalących kompetencje wychowawcze i opiekuńcze dla rodzin zastępczych	Szkolenia, warsztaty	Liczba uczestników
	Współpraca z Ośrodkami Pomocy Społecznej w zakresie pracy z rodzinami biologicznymi		Liczba sporządzonych planów pomocy dziecku
	Określenie corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych 2019 -13 2020 -15 2021 -17	Szkolenie PCPR	Liczba przeszkolonych osób Liczba osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej
	Utworzenie rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego	Szkolenie	Liczba przeszkolonych osób, utworzenie pogotowia rodzinnego
	Pozyskiwanie środków finansowych oraz realizacja projektów	PCPR	Liczba zrealizowanych projektów, ilość pozyskanych środków
UDZIELANIE WSZECHSTRONNEJ POMOCY RODZINIE W POWROCIE DZIECI Z PIECZY ZASTĘPCZEJ	Praca z rodziną w przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Współpraca asystenta rodziny z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej	OPS, PCPR	Liczba skoordynowanych planów pracy z rodziną i planów pomocy dziecku

UDZIELANIE WSZECHESTRONNEJ POMOCY RODZINIE W POWROCIE DZIECI Z PIECZY ZASTĘPCZEJ	Praca z rodziną w przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Współpraca asystenta rodziny z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej	OPS, PCPR	Liczba skoordynowanych planów pracy z rodziną i planów pomocy dziecku
	Organizowanie spotkań dziecka z rodzicami biologicznymi	Udział w spotkaniach pracowników PCPR	Liczba spotkań
	Ocena sytuacji dziecka i rodziny w ramach pracy Zespołu dotycząca możliwości powrotu dziecka do rodziny biologicznej	Udział w Zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka PCPR	Liczba Zespołów
	Objęcie rodziny, której dzieci są w pieczy zastępczej wsparciem asystenta	OPS	liczba asystentów
	Rozszerzenie dostępności do konsultacji i poradnictwa specjalistycznego w każdej gminie	OPS	Liczba i formy udzielanego wsparcia rodzinom przez OPS
	Promowanie wartości rodziny poprzez organizowanie festynów, spotkań, grup wsparcia oraz kampanii medialnych	OPS, PCPR	Liczba kampanii i działań promujących wartości rodzinne
	Mobilizowanie rodziców do udziału w warsztatach szkoły dla rodziców lub programach korekcyjno-edukacyjnych	OPS, PCPR	Liczba spotkań

	Umożliwianie mediacji rodzinnych	OPS	Liczba mediacji
POLEPSZANIE FUNKCJONOWANIA INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZE	Dostosowanie istniejących placówek opiekuńczo – wychowawczych do standardów określonych w przepisach, pod względem ilości miejsc oraz wieku dzieci	Powiat 2020r.	Ilość placówek, do 14 miejsc
	Wzmoczona praca Zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci działających w placówkach	Udział w Zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka	Liczba Zespołów
	Intensywna praca pracowników placówki z wychowankami w zakresie edukacji szkolnej kształtowania właściwych zachowań	Placówka opiekuńczo - wychowawcza	Liczba wychowanków objętych pomocą
	Intensywna praca placówki z rodzinami naturalnymi, asystentami rodzin, organizatorem pieczy zastępczej w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej	Placówka opiekuńczo wychowawcza	Liczba rodzin
	Pozyskiwanie rodzin zaprzyjaźnionych i rodzin zastępczych dla wychowanków	Placówka opiekuńczo – wychowawcza	Liczba rodzin zaprzyjaźnionych

	Pozyskiwanie rodzin zaprzyjaźnionych i rodzin zastępczych dla wychowanków	Placówka opiekuńczo – wychowawcza	Liczba rodzin zaprzyjaźnionych
	Zawieranie porozumień z innymi powiatami w zakresie ponoszenia lub zwrotu wydatków za pobytu dzieci w placówce	Zawarcie porozumienia PCPR	Liczba zawartych porozumień
WSPIERANIE PROCESU USAMODZIELNIENIA DLA WYCHOWANKÓW OPUSZCZAJĄCYCH PLACÓWKI OPIEKUŃCZO WYCHOWAWCZE I RODZINY ZASTĘPCZE	wsparcie rzeczowe i finansowe. Udzielanie pomocy pieniężnej zgodnie z obowiązującymi przepisami na: - kontynuowanie nauki -usamodzielnienie -zagospodarowanie	Prowadzenie postępowań i rozpatrywanie wniosków PCPR	Liczba wydanych decyzji
	Tworzenie grup wsparcia	Utworzenie grupy PCPR	Liczba spotkań grup wsparcia
	- umożliwienie pobytu w mieszkaniu chronionych - wsparcie działań wychowanka w pozyskaniu lokalu z zasobów gminnych - wsparcie w poszukiwaniu zatrudnienia na rynku pracy	Wydanie decyzji o umieszczeniu w mieszkaniu chronionym Udzielone porady PCPR	Liczba osób, którym udzielono wsparcia

	Pomoc finansowa na - kontynuowanie nauki - zagospodarowanie - usamodzielnienie	Wydanie decyzji administracyjnej PCPR	Liczba wydanych decyzji i kwoty świadczeń
	monitorowanie indywidualnych programów usamodzielnienia	Współtworzenie IPU, współpraca z opiekunami usamodzielnienia PCPR	liczba realizowanych IPU

V. CZAS REALIZACJI I ADRESACI PROGRAMU

Program obejmuje lata 2019 – 2021. Odbiorcami programu są rodziny i dzieci zamieszkujące w powiecie gnieźnieńskim, w tym:

1. Rodziny, które wymagają pomocy nie tylko materialnej, ale głównie socjalnej oraz specjalistycznej (psychologicznej, prawnej, pedagogicznej);
2. Rodziny, w których występuje problem przemocy, uzależnień, trudności w funkcjonowaniu psychospołecznym oraz rodziny przechodzące kryzysy rozwojowe;
3. Dzieci i młodzież z rodzin z „grupy ryzyka” (w tym: zagrożenia zaburzeniami funkcjonowania psychospołecznego, rozwojowego i edukacyjnego);
4. Dzieci i młodzież zagrożona demoralizacją;
5. Dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych;
6. Rodziny zastępcze;
7. Usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych, placówek opiekuńczo – wychowawczych i innych.

VI. OKOLICZNOŚCI MAJĄCE WPŁYW NA REALIZACJE PROGRAMU

1. Zagrożenia:

- Pomimo corocznego pozyskiwania kandydatów na rodziców zastępczych obserwuje się deficyt osób gotowych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej
- Brak chętnych rodzin zastępczych na przyjęcie dzieci starszych, licznego rodzeństwa, dzieci niepełnosprawnych;
- Niespójne (nieczytelne) przepisy;
- Niezadawalające efekty pracy z rodzinami biologicznymi;

- Trudności we współpracy z innymi instytucjami zajmującymi się dzieckiem i rodziną;
- Uzależnienie od terminów rozstrzygnięcia spraw w innych urzędach, np. w sądzie;
- Niechętny udział usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych w proponowanych formach wsparcia;
- Brak łatwego dostępu do specjalistów.

2. Szanse :

- Obecnie funkcjonujący i sprawdzający się system wsparcia: szkolenia, pomoc specjalistyczna, grupy wsparcia;
- Wyszkolona i zmotywowana do pracy kadra;
- Objęcie wszystkich rodzin zastępczych wsparciem merytorycznym przez koordynatorów i specjalistów pracy z rodziną,
- Sprawdzające się dotychczas planowanie środków finansowych i wystarczające zabezpieczenie na kolejny rok budżetowy
- Pozyskiwanie corocznie kandydatów na rodziców zastępczych.

VII. KOORDYNACJA PROGRAMU

Realizatorem Programu jest samorząd Powiatu Gnieźnieńskiego, w imieniu którego działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie.

Zadania Koordynatora Programu obejmują:

- a) nadzór nad realizacją Programu,
- b) pozyskiwanie partnerów w realizacji Programu,
- c) promocję Programu,
- d) zarządzanie Programem,
- e) monitoring i ewaluację realizacji całego programu.

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

W realizacji działań programowych stosowane będą mechanizmy finansowe pozwalające na jak najskuteczniejsze i najpełniejsze wykonywanie założonych zadań. Szczególne znaczenie ma tutaj zaangażowanie środków pochodzących z różnych źródeł:

1. Budżet samorządu powiatowego i samorządu gminy.
2. Środki Unii Europejskiej.
3. Inne fundusze i programy.

Planowanie wydatków na poszczególne działania może być dokonywane rokrocznie, po uzyskaniu informacji o wysokości środków przyznanych na dany rok.

IX. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Nieodzownym elementem towarzyszącym realizowaniu Programu jest jego monitorowanie i ocena realizacji. Ocena poszczególnych działań realizowanych w ramach celów będzie dokonywana corocznie, co pozwoli na bieżące śledzenie stopnia ich wykonania oraz wprowadzenie ewentualnych korekt lub zmian. Ocena Programu, która zostanie przeprowadzona po zakończeniu jego realizacji, pozwoli określić wszystkie uzyskane efekty oraz wskazać czynniki, które ułatwiały bądź utrudniały jego realizację

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie raz w roku będzie przedkładało informacje o realizacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej Radzie Powiatu Gnieźnieńskiego.

X. Wykaz tabel i wykresów

Tabele 1.1 -1.10 Powody trudnej sytuacji i liczby rodzin korzystających z pomocy.....	5- 11
Tabela 2. Formy wsparcia proponowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej	17
Tabela 3. Liczba rodzin zastępczych w latach 2016 2018.....	19
Tabela 4. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w latach 20167- 2018....	19
Tabela 5. Liczba rodzin objęta wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.....	21
Tabela 6. Liczba kandydatów, którzy ukończyli szkolenie PRIDE.....	24
Tabela 7. Ilość placówek opiekuńczo – wychowawczych na terenie powiatu.....	27
Tabela 8. Liczba dzieci przyjętych do placówek opiekuńczo – wychowawczych.....	28
Tabela 9. Liczba dzieci, które opuściły placówki opiekuńczo – wychowawcze.....	28
Tabela 10. Świadczenia dla rodzin zastępczych oraz dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych.....	28
Tabela 11. Świadczenia dla usamodzielnianych wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych.....	31
Tabela 12. Świadczenia dla wychowanków rodzin zastępczych.....	31
Wykresy 1.1- 1.10 Liczba asystentów w gminie i liczba rodzin objętych wsparciem.....	12-16
Wykres 2. Liczba udzielonych porad	22